

«دوگانه امید و ناامیدی در رمان فارسی» عنوان یکی از آثار پژوهشی تازه‌منتشر شده از سوی انتشارات لوگوس است. این کتاب با بخش‌هایی نظیر «رمان و جامعه»، «دوگانه امید و ناامیدی»، «امید و ناامیدی در ساخت‌اندیشه»، «چشم‌هایش؛ روایت شاعرانه استعلا»، «یکلیا و تنهایی او: تنهایی ازگستانسیال»، «ملکوت: مغناطیس مرگ و دوگانگی سخت‌جان» و... ۳۳۱ صفحه دارد و در توضیح آن آمده است: «دوگانهٔ امید و ناامیدی پدیداری وجودی است. انسان در اوج ناامیدی در جست‌وجوی امید است زیرا فهم ناامیدی بدون امید ممکن نیست و این دو پیوسته در پیوند با یکدیگرند؛ بنابراین در پس هر نویدی امیدى نهفته‌است که رسیدن به آن تجربهٔ رنج را در خود دارد؛ در حقیقت، تجربهٔ امید بدون رنج ممکن نیست و امید هستی بشری را برمی‌سازد. کتاب حاضر می‌کوشد علاوه بر نگرش به دوگانهٔ مذکور، به بررسی وضعیت انسان (عمدتاً بر مبنای تفکرات ازگستانسیالیستی) و برساخت‌های اندیشگانی امید و ناامیدی در رمان فارسی بپردازد و نسبت این دوگانه را با تحولات اجتماعی بسنجد؛ زیرا دوگانهٔ امید و ناامیدی و مضامین مبتنی بر آن به‌مثابه پدیده‌ای اجتماعی‌اند و عمدتاً با تحولات اجتماعی پیوند دارند.»
شهناز عرش‌اکمل، نویسنده این کتاب دانش آموختهٔ دورهٔ دکتری رشتهٔ زبان و ادبیات فارسی از دانشگاه علامه طباطبایی، پژوهشگر و مدرس مدعو دانشگاه علامه طباطبایی و صنعتی شریف است. او که پیش‌تر کتابی را تحت عنوان «نقد و بررسی آثار و احوال فریدون توللی (نشر ندای کارآفرین- ۱۳۹۴) به‌انتشار رسانده بود سابقه همکاری با دفتر پژوهش‌های فرهنگی، مدرسه مطالعات بینارشته‌ای هنر (دانشگاه علم و فرهنگ)، سایت‌های ادبی چون ایلا صادقی، افقا و چوک و نشریه‌های بررسی کتاب، شهروند، آوای زن، پیک، نوشتا، نگاه تازه... و ر نیز دارد و تاکنون چندین مقاله علمی در حوزه ادبیات از ایشان به چاپ رسیده است.

احیای کتابخانه مدارس در گروى تغییر ساختار آموزشی

اصغر باقرزاده، سرپرست معاون پرورشی و فرهنگی وزارت آموزش و پرورش درباره احیای «پست کتابدار» و سلیقه‌ای عمل کردن مدیران در بحث همکاری با کتابداران در مدارس عنوان کرد: «برخی آموزگاران دوره ابتدایی که به ترویج کتابخوانی علاقه‌مند هستند، کتابخانه کلاسی را با همکاری معاونت ابتدایی و آموزش و پرورش ایجاد کرده‌اند. اکنون ۲۲۶ هزار کتابخانه کلاسی در مدارس وجود دارد که به کمک همین معلمان و دانش‌آموزان شکل گرفته است.»
باقرزاده با بیان اینکه با افزایش انگیزه معلمان علاقه‌مند، کتابخانه‌های کلاسی افزایش پیدا می‌کند، به‌اینها گفت: «اگر همتی در ایجاد کتابخانه‌های کلاسی باشد، از سوی آموزش و پرورش تجهیز می‌شوند؛ همچنین اسامال براساس برنامه‌ریزی وزارت آموزش و پرورش قرار است برای ۲هزار مدرسه عشایری و ۲هزار مدرسه دیگر، کتابخانه کلاسی دایر کنیم.» وی با اشاره به همکاری وزارت آموزش و پرورش با نهاد کتابخانه‌های عمومی و وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در زمینه کتابخوانی گفت: «این دو نهاد اعلام کردند هر کدام از کادر آموزشی مدارس (اعم از معلم مدیر و مربی پرورشی) که علاقه‌مند به آموزش در زمینه کتابداری هستند، دوره آموزشی کتابداری گذاشته می‌شود.»
سرپرست معاون پرورشی و فرهنگی وزارت آموزش‌وپرورش با اشاره به تفاهم‌نامه‌ای که وزارت آموزش و پرورش اسمال با نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور منعقد کرده است، عنوان کرد: «براساس این تفاهم‌نامه که قرار است مفاد آن به‌زودی اجرایی شود، آموزش و پرورش قرار است فراخوانی برای برگزاری دوره‌های کتابداری برای کادر آموزشی مدارس اعم از مدیر، معلم و مربیان پرورشی برگزار کند و در ازای این دوره قرار است نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور کتاب‌هایی را اهدا کند تا در اختیار دانش‌آموزان قرار بگیرد.»
سرپرست معاون پرورشی و فرهنگی وزارت آموزش‌وپرورش درباره ارتباط کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان با آموزش و پرورش گفت: «بر اساس طرح ارتباط کانون و مدرسه قرار است، مربیان کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان هفته‌ای یکبار به مدارس بیایند و دانش‌آموزان را به عضویت در کتابخانه‌های کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان سوق بدهند؛ همچنین قرار است برخی از مربیان کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان هفته‌ای یکبار به مدارس بیایند و کتاب‌هایی را به دانش‌آموزان امانت بدهند و این کتاب‌ها بعد از مطالعه پس گرفته شود.»
سرپرست معاون پرورشی و فرهنگی وزارت آموزش و پرورش در واکنش به این پرسش که براساس شرایط موجود به نظر می‌رسد، امکان احیای پست کتابدار در مدارس وجود ندارد، عنوان کرد: «برای ایجاد شرایط جدید، نیازاست ساختار آموزش و پرورش، بازنگری شود که در حال انجام است.»
باقرزاده درباره بوجه خرید کتاب در آن وزارتخانه اظهار کرد: «واقعیت این است که وزارت آموزش و پرورش بوجه مشخصی برای خرید کتاب ندارد اما به صورت مشارکتی با نهادهای مختلف، ناشران گوناگون و انتشارات آموزش و پرورش با نام «مندی تربیت» برنامه‌هایی را در زمینه خرید کتاب و به‌روزرسانی منابع کتابخانه‌های مدارس انجام می‌دهد. ازجمله این طرح‌ها خرید کتاب، خرید کتاب با ۳۵ درصد تخفیف از صندوق پس‌انداز کتاب از سوی دانش‌آموزان است. در این طرح دانش‌آموزان می‌توانند از انتشارات «مندی تربیت» معاونت پرورش و فرهنگی وزارت آموزش و پرورش کتاب‌هایی را با تخفیف خریداری کنند»

دبیر کمیته کتاب دیجیتال کشور خبر داد:

سهم ۵ درصدی نشر دیجیتال از بازار کتاب کشور

◀ مصرف غیرقانونی ۱۰میلیون ایرانی از نسخه‌های دیجیتال

آرمان ملی – هادی حسینی‌نژاد: رشد و توسعه شبکه اینترنت و شکل‌گیری کانال‌ها و گروه‌های مجازی، زمینه افزایش مصرف مخاطبان از کتاب‌های دیجیتال را ایجاد کرده است. سوق پیدا کردن بخشی از جامعه کتابخوان به سمت نسخه‌های دیجیتال و همچنین جذب شدن بخش دیگری که پیش‌تر امکان یا تمایلی به مطالعه کتاب‌های چاپی را نداشتند، خبر امیدوارکننده‌ای است که با تقویت تولیدکنندگان و دست‌اندرکاران نشر نسخه‌های دیجیتال؛ اعم از نسخه‌های الکترونیک و صوتی است؛ اتفاقی که از نظر علی محمدپور، مدیر موسسه شبکه دانش همگانی دانی، دبیر مجمع فعالان دیجیتال کودکان و نوجوان و دبیر کمیته کتاب دیجیتال کشور، به توجه دستگاه‌های دولتی نیاز دارد. او می‌گوید: «در سال گذشته به میزان هزار میلیارد تومان در قالب یارانه از چرخه نشر حمایت‌شده که یک‌ریال از این مبلغ هم به‌عرصه نشر دیجیتال وارد نشده است.»
منشرو این گفت‌وگو را در ادامه می‌خوانید.

◀ **به‌عنوان سوال اول؛ لطفاً کمی درباره پیشینه شکل‌گیری، اهمیت و انواع نشر دیجیتال توضیح دهید.**

کتاب به‌عنوان اثری که توسط مولف یا مولفان خلق شده، در اشکال مختلفی قابلیت انتشار داشته و دارد؛ کمالاتکه پیش از اختراع دستگاه چاپ، این اتفاق از طریق نسخه‌های دست‌نویس رخ می‌داد. با آمدن دستگاه‌های چاپ، سرعت انتشار آثار افزایش چشمگیری داشت و محتوای متنی از طریق چاپ روی کاغذ، به بهترین شکل ممکن به مخاطبان انتقال داده شد. طبیعتاً در ادامه این مسیر و با ارتقای تکنولوژی و ماشین‌های چاپ، سرعت انتشار بالاتر رفت و نشر در تمام جهان به‌عنوان یک صنعت مهم شناخته شد؛ مضاف بر اینکه صنعتی پایه محسوب می‌شود که به توسعه و گسترش سایر صنایع کمک می‌کند؛ زیرا صنایع مختلف، مبتنی بر دانشی هستند که از طریق نشر کتاب، امکان توسعه پیدا می‌کند. در ادامه این فرایند، یکی از قالب‌هایی که همگام با شکل‌گیری و توسعه شبکه‌های اینترنتی در جهان مورد توجه قرار گرفت، نشر الکترونیک بود. نسخه‌های الکترونیک درواقع شکل دیجیتال همان نسخه‌های مکتوب هستند که به ابزارهای

دیجیتال مجهز شدند. گونه دیگر، نشر صوتی بود که چنانچه از اسم آن پیداست، نسخه‌های شنیداری کتاب‌ها را شامل می‌شوند که امروزه به‌عنوان یکی دیگر از انواع نشر دیجیتال به‌شمار می‌آید و در حال حاضر نظر طیف عظیمی از مخاطبان کتاب در سراسر جهان را به خود معطوف کرده است. دلایل گرایش به کتاب‌های صوتی، متفاوت است؛ برخی به دلیل اینکه امکان با فرصت کتاب‌خواندن را ندارند و برخی مدل یادگیری‌شان شنیداری است

و بیشتر به شنیدن عادت دارند تا دیدن متن و خواندن آن. این قالب‌های جدید باعث شد بخشی از افراد که شاید پیش‌تر کتاب‌چندانی نمی‌خواندند، به طیف مخاطبان کتاب جذب و اضافه شوند.

◀ **توسعه و رشد نشر دیجیتال در ایران با چه الگویی پیش می‌رود و در حال حاضر**

به چه جایگاهی در بازار نشر کتاب رسیده است؟

از حدود ۱۰ سال پیش، پلتفرم‌های کتاب دیجیتال در ایران متولد شدند و از حدود ۵ سال پیش شاهد شکل‌گیری جدی بازار کتاب دیجیتال در کشور بودیم. این بازار در دوران شیوع بیماری کرونا، رونق قابل توجهی پیدا کرد و در حال حاضر می‌توان گفت نشر دیجیتال توانسته است در کنار نشر کتاب کاغذ، به شکل رسمی نمود و بروز داشته باشد. قوانین مربوط به این حوزه از نشر نیز در حال تدوین هستند و سند

توسعه کتاب دیجیتال هم به‌زودی تصویب می‌شود. این سند کمک می‌کند که کتاب دیجیتال بتواند در دل صنعت نشر به رسمیت شناخته شود و مسیر رشد خود را به شکل جدی‌تر و سریع‌تری ادامه بدهد.

◀ **آیا آماری از سهم نشر دیجیتال از بازار کلی نشر کتاب در کشور وجود دارد؟**

بله. می‌توانیم بگوییم کتاب دیجیتال در حال حاضر، وزن قابل توجهی را در حوزه نشر پیدا کرده؛ به‌طوری‌که انتشار حدود ۱۱۰ هزار عنوان کتاب به شکل الکترونیک و بالغ بر ۹ هزار کتاب صوتی تاکنون، مویذ همین مساله است. البته همچنان بازار کتاب دیجیتال از بازار کتاب‌های چاپی فاصله زیادی دارد اما باید در نظر داشت که سرعت رشد نشر دیجیتال در حال افزایش است. طبق قیمت پشت جلد کتاب‌ها، ارزش مالی کتاب‌هایی که در یک سال چاپ می‌شوند به ۶۵۰۰ میلیارد تومان می‌رسد؛ در حالی‌که ارزش بازار سالانه نشر دیجیتال چیزی حدود ۵۵۰ میلیارد تومان است و این یعنی تنها ۵ درصد از حجم بازار کتاب، به نشر دیجیتال اختصاص دارد. البته از آنجا که قیمت کتاب‌های دیجیتال معمولاً یک سوم قیمت کتاب‌های چاپی است، می‌توان گفت حدوداً ۱۵ درصد از مصرف کتابی مردم از طریق کتاب‌های الکترونیک تأمین می‌شود. همچنین طبق آمارهای موجود (از جمله آمارهای سایت استاتیستا) در ایران حدود ۱۲ میلیون نفر مصرف‌کننده کتاب‌های دیجیتال ۲ میلیون و ۵۰۰ هزار نفر عضویت دارند، می‌توان گفت مصرف حدود ۱۰ میلیون ایرانی به شکل غیرقانونی انجام می‌شود؛ یعنی از نسخه‌های کپی‌برداری شده که در سایت‌ها و کانال‌های غیررسمی که خارج از چرخه رسمی نشر دیجیتال عرضه می‌شوند، استفاده می‌کنند.

◀ **عمده‌ترین چالش‌ها در نشر دیجیتال کدام‌اند و به نظر شما توسعه این بخش از نشر، نیازمند چه مواردی است؟**

چالش‌های متعددی وجود دارد که از جمله آنها می‌توان به نبود قوانین و ضوابط مرتبط با حوزه نشر دیجیتال اشاره کرد. همچنین چالش بزرگی است که امکان باز نشر قانونی نسخه‌های دیجیتالی را در فضای مجازی راحت کرده؛ خصوصاً در حوزه کتاب‌های صوتی که به کرات شاهد کپی‌برداری‌هایی در آن هستیم. از طرف دیگر حمایت‌های دولتی همچنان معطوف به نشر سنتی است و ناشران و پلتفرم‌های نشر دیجیتال از آن بی‌بهره‌اند. به‌عنوان مثال در سال گذشته به میزان هزار میلیارد تومان در قالب یارانه از چرخه نشر حمایت‌شده که یک ریال از این مبلغ هم به‌عرصه نشر دیجیتال وارد نشده است. این در حالی‌است که نشر دیجیتال برای رشد و توسعه سهم خود از بازار، به حمایت‌های حاکمیتی؛ چه در قالب حمایت‌های قانونی و چه در قالب

ارزش مالی کتاب‌هایی که در یک سال چاپ می‌شوند به ۶۵۰۰میلیارد تومان می‌رسد؛ درحالی‌که ارزش بازار سالانه کتاب‌های دیجیتال چیزی حدود ۲۵۰میلیارد تومان است

حمایت‌های مالی نیاز دارد تا فعالان این حوزه بتوانند فرهنگ مصرف کتاب دیجیتال و سرانه مطالعه را ارتقا دهند. به هر حال امیدواریم که با توجه به این موارد، زمینه رشد هرچه بیشتر نشر دیجیتال در جامعه باشیم.

◀ **مجمع فعالان دیجیتال کودک و نوجوان و سایر تشک‌ل‌های مرتبط، چقدر می‌توانند در رفع این موانع و سیاست‌گذاری‌های اختصاصی در این زمینه، نقش داشته باشند؟ آیا زیرساخت‌های لازم در زمینه ضوابط و قوانین موجود برای نشر دیجیتال را مساعد می‌بینید؟**

پیش از این تجربه شکل‌گیری دو انجمن تخصصی نشر دیجیتال (یکی انجمن ناشران دیجیتال اسلامی و دیگری ناشران دیجیتال کودکان) را داشته‌ایم که هنوز در آغاز راه هستند و امیدواریم بتوانند با هم‌افزایی و همکاری فعالان این حوزه، به توسعه بازار کمک کنند. یعنی بتوانند پل ارتباط بین بخش خصوصی و نهادهای دولتی باشند و زمینه ایجاد ظرفیت‌های جدید در این بازار را فراهم آورند. انجمن ناشران کتاب دیجتال نیز به‌زودی شکل خواهد گرفت که می‌تواند در توسعه بازار سهم داشته باشد.

◀ **در نمایشگاه فناوری‌های محتوای فضای مجاز CTEX که اخیراً برگزار شد، به‌عنوان دبیر اجرایی بخش کتاب دیجیتال فعالیت داشتید. درباره این نمایشگاه و ظرفیت‌های توضیح دهید.**

این نمایشگاه از سوی وزارت ارشاد برگزار شد که حدود ۲۵۰ شرکت در آن حضور داشتند تا دستاوردهای خود در زمینه تولید، عرضه دیجیتال را به نمایش بگذارند. این رویداد فرصت خوبی برای آنها بود تا هم با مخاطبان خود و هم با یکدیگری، ارتباط‌های موثری برقرار کنند که به تشکیل شبکه‌ای از فعالان انجامید که این دستاورد بعد از رکود چندساله ایجاد شده به‌دلیل شیوع کرونا، دستاورد بسیار مهمی به‌شمار می‌آید که نتایج آن را در آینده خواهیم دید. در بخش کتاب دیجیتال این نمایشگاه نیز نشست‌های تخصصی زیادی با حضور مدیران پلتفرم‌ها برگزار کردیم؛ از جمله نشست تخصصی با همکاری دانشگاه شریف در حوزه دیجیتالی‌شدن صنعت نشر و چالش‌های آن و همچنین دوره‌ی ناشران دیجیتال که همه این‌ها کمک می‌کند بازیگران این حوزه، بیشتر با یکدیگر تعامل و هم‌افزایی داشته باشند و برای توسعه بازار، به استراتژی‌های مشترکی با یکدیگر دست یابند.

می‌شوند و در نهایت به‌دام می‌افتند و پس از گذراندن برشی از زمان به‌اشیاه خود بی‌می‌برند، درست در همین زمان شیطان در قامت زنی دیگر و این دفعه شاید نه سیاه‌موی که بلوند، دوباره دست به‌کار می‌شود و این قصه ادامه داشته و دارد تا همیشه و حتی بعد».
شاعرانه نوشتن از نکته‌های بارز قلم یاسمینا خراسست، هرچند که صحنه‌پردازی‌ها به‌قوت و توقع خواننده قرن بیست‌ویکمی ادامه نمی‌یابد. بازتاب محلی زندگی مادر پس از رانده‌شدن از خانه و یا صحنه‌های پادگانی به شکوه و هیبتی که در قلم نویسنده‌گان فرانسه نویس سراغ دارم، نیست، صحنه‌ها بیشتر سیاه و سفیدند و با اشاره‌های کوتاهی تغییر وضعیت می‌دهند و در خاطر مخاطب ثبت و ضبط نمی‌شود، از همین‌روست که می‌توان گفت صحنه‌پردازی در قلم قدرتمند و گیرای خضرا پرداخت مناسب سینمایی ندارد و این شاید تنها ضعف برجسته و مشهود این مولودرام مهیج و غم‌انگیز باشد. «پدرم هنر را در کردن سرکش‌ترین آتش‌ها را با اینچنان صیوری و مهارتی داشت که گفتگویی که به‌همراه برمی‌انگشت.» در لابه‌لای داستان نقی هم زده می‌شود به آداب نویسندگی و نقدهای بسیار سختگیرانه‌ای که به‌طور غیر محسوس هر مخاطب قلم به‌دستی را به واکنش‌های درونی بسیار موثری وامی‌دارد، وازه‌بواه‌زه‌های سروده شده راوی به‌ط‌رز بی‌رحمانه‌ای مورد عتاب و سرزنش قرار می‌گیرد تا خوب بداند که ادبیات مهمل نزدیک‌اندیشان نیست، باید که توشه مناسب برداشت برای چشم دوختن به افق‌های دور از دسترس، به دور تر از مرگ‌ها باید اندیشید. «نیمه‌شب گذشته بود، بر دیواری کوتاه نشستم و سیگار پشت سیگار کشیدم. هوا خوب بود و نسیمی پنهانی به زیر پیراهنم سرک می‌کشید. دهکده در خواب بود، سگ‌ها آرام گرفته بودند، در برابر وظایفی که بر شانه‌هایم سنگینی می‌کرد، تنها مانده بودم. بعدها خیلی سال‌ها بعد، جایی در قلب ت‌ره پنهان‌ترین بیابان جهان شگفت‌زده از گستره غلظیم سکوت و برهنگی صحرا، مدتی طولانی به آسمان نگر‌یستم.»
رمان نویسنده را می‌توان تلاش‌های روحی نازایی، سرکش و عصیانگر دانست که از تنها امکان موجودش یعنی لطیف‌ترین واژه‌ها برای بیان منظور بهره می‌برد، تلاشی نه‌چندان بی‌فرجام؛ چراکه کارکرد ادبیات همیشه در گذر زمان معنا و تجسم یافته است. این رمان خواندنی و متفاوت را انتشارات وزین نگاه با ترجمه سیال و روان مسعود سنجاری به بازار نشر آورده که با استقبال خوب مخاطبان مواجهه بوده است.

